

פרשת תזריע מצורע התש"פ

"סור מרע, ועשה טוב"

א. "וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֵאמֹר, אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר, וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים, כִּי־מִי נִדְּתָה דְוָתָהּ תִטָּמָא. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי, יִמּוֹל בָּשָׂר עַרְלֹתָיו", (ויקרא, יב', א' - ג').

"וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, לֵאמֹר. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצָרַע בַּיּוֹם טְהָרָתוֹ, וְהוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן", (ויקרא, יד', א' - ב').

ב. בסה"ק "שם" ¹ משמואל" כתב כדלהלן:

"במכילתא, הובא ברש"י (שמות, יב' - ו') -

'היה ר' מתיא בן חרש אומר, הרי הוא אומר ² - 'וְאֶעְבֹּר עָלֶיךָ, וְאֶרְאֶךָ, וְהִנֵּה עֹתֶיךָ עַת דְּדִים', הגיעה שבועה שנשבעתי לאברהם שאגאל את בניו, ולא היו בידם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו. שנאמר ³, 'וְאֶתְּ עַרְסִי וְעַרְיָהּ. וְנָתַן לָהֶם שְׁתֵּי מִצְוֹת, דָּם פִּסַּח וְדָם מִילָה'.

בפשיטות יש לומר, דמילה שהיא סילוק הערלה שהיא חלק הנחש, הוא ענין 'סור מרע',

ופסח, שהוא עבודה להשי"ת, הוא 'עשה טוב',

ושתי אלה הם כלל התורה והמצוות.

אבל, עדיין יש להבין, מדוע בחר דוקא שתי מצוות אלו, כי הרבה מצוות יש בתורה, מהם לסור מרע, ומהם לעשות טוב.

¹ פרשת "תזריע", תרע'.

² יחזקאל, טז' - ח'.

³ יחזקאל, טז' - ז'.

ויש לומר, עפ"י דברי הרמב"ם בפרקי אבות (ריש פ"ב), שמעונש מבטל המצוה -
נוכל לידע שכר המקיימה,

שבדאי שכר המקיימה הוא היפוך עונש המבטלה,

ופסח ומילה, הם מצוות עשה שחייבין על ביטולן כרת, שזה לא נמצא בכל
התורה,

וכרת, הוא שנכרתה הנפש ונפסקה ממקום חוצבה, כדמיון ענף הנכרת מן האילן,
ממילא מובן, ששכר המקיימן הוא בהיפוך, שנעשה מקושר ומודבק בהשם
יתעלה.

והנה, מאחר שהיו במצרים משוקעים ב-מט' שערי טומאה, וכמעט שנפסק
הקישור מסטרא דקדושה לגמרי, כי לעומת השיעור שהיו משוקעים בטומאה
היו רחוקים מהקדושה כמובן,

על כן ניתנו להם שתי מצוות אלו, כדי שיתקשרו בסטרא דקדושה, ושוב זה עצמו
הוציאם מ-מט' שערי טומאה, שאחר שנתקשרו בקדושה - נפרדה מהם
הטומאה".

ג. דרשו רבותינו ז"ל (ויקרא רבה, פרשה טז, ב'): :

"מעשה ברוכל אחד, שהיה מחזיר בעירות שהיו סמוכות לצפורי, והיה מכריז
ואומר,

מאן בעי למזבן סם חיים,

אודקין עליה.

רבי ינאי הוה יתיב ופשיט בתורקליניה - שמעיה דמכריז מאן בעי סם חיים,

אמר ליה, תא סק להקא זבין לי,

אמר ליה, לאו אנת צריד ליה, ולא דכוותך.

אטרח עליה, סליק לגביה,

הוציא לו ספר תהלים, הראה לו פסוק - 'מי האיש החפץ חיים'. מה כתיב בתריה
(תהילים, לד', יד' - טו') 'נצר לשונך מרע ... סור מרע ועשה טוב'."

ומצינו בזה במדרש הנ"ל:

"אמר רבי ינאי, אף שלמה מכריז ואומר (משלי, כא' - כג'), 'שמר פיו ולשונו, שמר
מצרות נפשו',

אמר רבי ינאי, כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה, ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט,
עד שבא רוכל זה והודיעו -

'מי האיש החפץ חיים',

לפיכך, משה מזהיר את ישראל, ואומר להם, 'זאת תהיה תורת המצרע' -
תורת המוציא שם רע".

ובגמרא (עבודה זרה, יט' ע"ב) הובא מעשה זה בצורה אחרת, וכדלהלן:

"מכריז רבי אלכסנדר, מאן בעי חיי - מאן בעי חיי,

כנוף ואתו כולי עלמא לגביה, אמרי ליה, הב לן חיי,

אמר להו, 'מי האיש החפץ חיים ... נצור לשונך מרע' וגו' ...

שמא יאמר אדם, נצרתי לשוני מרע, ושפתי מדבר מרמה, [אלך] ואתגרה בשינה.
תלמוד לומר, 'סור מרע ועשה טוב' - אין טוב, אלא תורה. שנאמר (משלי, ד' - ב'),
'כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזובו'".

והדבר צריך ביאור:

מה נתחדש לרבי ינאי, על ידי אותו רוכל, שלא נתחדש לו מימיו,

וכמו כן, מה חידש רבי אלכסנדר, שלא היה ידוע קודם לכן.

ד. במסכת יבמות (סב' ע"ב), הביאה הגמרא:

"אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא - מגבת עד אנטיפרס,

וכולן מתו בפרק אחד,

מפני שלא נהגו כבוד זה לזה.

והיה העולם שמם - עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם -

ר"מ, ור' יהודה, ור' יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע -
והם הם העמידו תורה אותה שעה.
תנא, כולם מתו מפסח ועד עצרת,
אמר רב חמא בר אבא, ואיתימא ר' חייא בר אבין, כולם מתו מיתה רעה, מאי היא
- א"ר נחמן, אסכרה".
ובמדרש (בראשית רבה, פרשה סא, ג') מצינו:
"שְׁנַיִם עָשָׂר אֶלֶף תַּלְמִידִים הָיוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא ... וְכֻלָּם בְּפֶקֶד אֶחָד מֵתוּ.
לָמָּה, שֶׁהִיְתָה עֵינֵיהֶם צָרָה אֵלּוּ בְּאֵלּוּ. וּבְסוּף הָעֵמִיד שֶׁבָּעָה ...
אָמַר לָהֶם, בְּנֵי, הָרֵאשׁוֹנִים לֹא מָתוּ, אֶלָּא, שֶׁהִיְתָה עֵינֵיהֶם צָרָה אֵלּוּ לְאֵלּוּ. תָּנּוּ
דְּעִתְכֶם, שְׁלֹא תַעֲשׂוּ כְּמַעֲשֵׂיהֶם".
והדבר צריך ביאור גדול, מניין היו לו - לרבי עקיבא, כוחות ותעצומות נפש,
להעמיד תלמידים נוספים,
והלא, כל אדם, באשר הוא, וגדול ככל שיהיה -
כאשר יגיע לידי "נפילה" כזו, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא -
עלול ליפול ברוחו.
עוד צריך ביאור, מדוע נפטרו תלמידיו, ב"מיתה רעה" כזו של "אסכרה".
ה. בפסוקי התורה לא נתבאר לנו הדבר, מדוע מביא הקב"ה על האדם נגעים
בגופו,
ברם, במסכת ערכין (טז' ע"א), גילו לנו בזה רבותינו ז"ל:
"א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן, על שבעה דברים נגעים באין,
על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבועת שוא, ועל גילוי עריות, ועל גסות
הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין".
והנה, בהטעם הראשון שנתבאר שם "על לשון הרע", האריך רבינו ה"חפץ חיים"
זיע"א, בספרו "חפץ חיים",

וכתב שם, שבחטא זה - יש טוי לאוין :

'לא תלך רכיל בעמיקי' ⁴, 'לא תשא שמע שווא' ⁵, 'השמר בנגע הצרעת לשמר מאד
ולעשותי' ⁶, 'ולפני עור לא תתן מכשלי' ⁷, 'השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך' ⁸,
'ולא תחללו את שם קדשי' ⁹, 'לא תשנא את אחיך בלבבך' ¹⁰, 'לא תקם ולא תטרי'
¹¹, 'לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאתי' ¹², 'לא תהיה אחרי רבים לרעת'
¹³, 'ולא יהיה כקרח וכעדתו' ¹⁴, 'ולא תונו איש את עמיתו' ¹⁵, 'ולא תשא עליו
חטאי' ¹⁶, 'כל אלמנה ויתום לא תענוני' ¹⁷, 'ולא תחניפו את הארץ' ¹⁸, 'לא תקלל
חרשי' ¹⁹.

וכמו כן, יד' מצוות עשה :

⁴ ויקרא, יט' - טז'.

⁵ שמות, כג' - א'.

⁶ דברים, כד' - ח'.

⁷ ויקרא, יט' - ד'.

⁸ דברים, ח' - יא'.

⁹ ויקרא, כב' - לב'.

¹⁰ ויקרא, יט' - יז'.

¹¹ ויקרא, יט' - יח'.

¹² דברים, יט' - טו'.

¹³ שמות, כג' - ב'.

¹⁴ במדבר, יז' - ה'.

¹⁵ ויקרא, כה' יז'.

¹⁶ ויקרא, יט' - יז'.

¹⁷ שמות, כב' - כא'.

¹⁸ במדבר, לה' - לג'.

¹⁹ ויקרא, יט' - יד'.

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְמַרְגְּסֵי בְּדָרְךָ²⁰, וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְדָּךָ כְּמוֹדִי²¹, וּבְצַדִּיק
תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ²², גֵּר וְתוֹשֵׁב וְחַי עִמָּךְ²³, הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ²⁴, וְיֹבֵל תִּדְבֹּק²⁵,
וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ, וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן, וְיִקְדַּשְׁתוּ, וְכַבֵּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, אֶת ה'
אֱלֹהֶיךָ תִירָא²⁶, מִצְוֹת לִימּוּד תּוֹרָה, מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחֹק²⁷, וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכֶיךָ²⁸.

ו-ד' ארוורין:

אָרוּר מִכָּה רַעְהוּ בִּסְתָרִי²⁹, אָרוּר מִשְׁגָּה עוֹר בְּדָרְךָ³⁰, אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת
דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת, לַעֲשׂוֹת אוֹתָם³¹, אָרוּר מִקְלָה אָבִיו וְאִמּוֹ³².

ובספר "שמירת הלשון" (שער הזכירה, פרק א'), האריך רבינו ה"חפץ חיים"
זיע"א, מדוע החמירה התורה כל כך בעוון זה, וז"ל:

"וְנִרְאָה לְבָאֵר זֶה בְּעִזְרַת ה' וְתִבְרָךְ ...

דְּהִנָּה אֵינָא בִירוּשְׁלָמִי פִּרְקֵי א' דְּפִאָה הִלְכָה א', דְּכָשֵׁם שְׂשֹׁכֵר תִּלְמוּד תּוֹרָה שְׂקוּל
כְּנֻגְדָּא כָּל הַמְצוֹת, כֵּן עֲנִשׁוּ שְׁל לְשׁוֹן הָרַע שְׂקוּל כְּנֻגְדָּא כָּל הָעוֹנוֹת ...

²⁰ דברים, כד' - ט'.

²¹ ויקרא, יט' - יח'.

²² ויקרא, יט' - טו'.

²³ ויקרא, כה' - לה'.

²⁴ ויקרא, יט' - יז'.

²⁵ דברים, י' - כ'.

²⁶ דברים, ו' - יג'.

²⁷ שמות, כג' - ז'.

²⁸ דברים, כח' - ט'.

²⁹ דברים, כז' - כד'.

³⁰ דברים, כז' - יח'.

³¹ דברים, כז' - כו'.

³² דברים, כז' - טז'.

נמצא תלמוד תורה גדולה שבכל המצות, וכנגדו לשון הרע חמור שבכל העונות.
והטעם לזה נראה בפשיטות, דכמו שבענייני היסודות שהטביע ה' יתברך בעולם.
דהינו, אש, רוח, מים, עפר,
היסוד הרוחני הוא הרבה יותר חזק מהיסוד הגשמי, עד שכמעט אין נחשב אצלו
הגשמי למאומה,
כמו שאנו רואין בחוש שבהתגבר האש על דבר הגשמי מכלהו,
וכן בהתגבר יסוד הרוח הוא יכול לפרק הרים ולשבר סלעים, כמו שאמר הכתוב
(מלכים א', יט' - יא'), ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים.
כן הדבר בעניינים העליונים, כמו ציצית ולולב ושופר וכל המצות, אף שעל ידם
פועל גם כן תקונים גדולים בעולמות העליונים, ועל ידם גם כן נתקדש האדם לה',
כמו שכתוב (במדבר, טו' - מ'), "ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים
לאלהיכם",
אף על פי כן אין שום השתוות בינם לבין למווד התורה,
כמו דאיתא בירושלמי פרק א' דפאה, שכל המצות אינם שוות לדבר אחד מן
התורה.
והטעם, כי כל המצות הם מצטרפות אל הגשם, כמו מצות ציצית, אי אפשר
לקים, אלא על ידי לבישת בגד שהוא גשמי, וכן סכה ולולב וכהאי גוונא כל
המצות,
לא כן למווד התורה, שענינו תלוי בכח הדבור שהוא כח פשוט רוחני בלבד, ולכך
פעלתו שפועל למעלה נורא עד מאד.
ועל כן קדשת תלמוד תורה הוא כנגד כלם.
וכן הדבר להפכו בענין קלקול, כי בכל האיברים שהוא עושה בהן עונות, מחמת
שהן גשמיים, אין קלקולו למעלה גדול כל כך,
לא כן בעון לשון הרע ורכילות, שפועל פעלתו על ידי כח רוחני בלבד, קלקולו
למעלה בעולמות העליונים הוא חזק ונורא עד מאד -

וּלְכֹד עֲנִשׁוּ גַם כֵּן הוּא כְּנִגְדַּי כְּלָם".

ו. בספר הקדוש³³ ³⁴ "עדן מקדם", כתב וז"ל:

"אמרו רז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,

וזהו 'לא יחל דברוי'³⁵, פירוש, לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו לעשות מעשה, ככל היוצא מפיו יעשה - בפועל.

ונראה לעניות דעתי, כי בא הרמז, בפסוק³⁶ 'ומה יתרון לבעל הלשון' -

---

³³ להגה"ק, מרנא ורבנא, המקובל הא-להי, רבי רפאל משה אלבאז זיע"א,

דיין ומו"צ, בעיה"ת צפרו, מרוקו.

הספר נדפס ויצא לאור, במהדורה מתוקנת - מפוארת ומוארת, ע"י מכון "ישמח לב - תורת משה",

מיסודו של מו"ז, מר דיינא דנחית לעומקא דדינא, הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה זיע"א, רבה האחרון והנערץ של העיר צפרו, וראב"ד הערים צפרו-פאס-מראקש, במדינת מרוקו,

כל ספרי מרן המחבר זיע"א, הודפסו בהשגחתו ובטיפולו האישי של מו"ז זיע"א. וכמו כן, בטיפולו המסור של דו"ז הגאון רבי פנחס עובדיה שליט"א, ראש המכון, ורב הקהילה המפוארת - בשכונת "בית וגן" - ירושלים.

³⁴ אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה'.

³⁵ "אִישׁ כִּי יִדַּר נֶדֶר לַיהוָה, או הַשְּׁבַע שְׁבַעָה, לְאִסֹּר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ, לֹא יַחַל דְּבָרוֹ, כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה", (במדבר, ל' - ג').

³⁶ בקהלת (י' - א'), נאמר:

"אם ישך הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

וכשנעיין בפסוקים שם, לא נזכר הדבר כלשון רבינו זיע"א -

"ומה יתרון לבעל הלשון".

שוב תרתי וחיפשתי, ומצאתי את מקורו של רבינו זיע"א, והוא ב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), וכדלהלן:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך,

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון.

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים,

שמדבר על בעלי לשון הרע -

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות מילה,

שסופו, גם אות ברית מילה".

ובספר הקדוש^{37 38} "ארבעה שומרים", כתב וז"ל:

"וכתב בזוהר תרומה³⁹, כי יש מקום בגיהנם, נקרא צואה רותחת, ושם נידונים

אותם שחטאו בהוצאת זרע לבטלה לכתחילה,

ואותה הטיפה היוצאת לבטלה, כיוון שלא באה בנקבה, מיד לוקחת אותה לילי"ת,

ומתעברת ממנו, ונולד ממנו דמות חזיר ודמות כלב,

כי חזיר כלב, גימטריא זרע⁴⁰."

ולדבריו הקדושים - הן ב"עדה מקדם", שהמדבר לשון הרע, סופו לפגום בקדושת

הברית. והן ב"ארבעה שומרים", בגודל חומרת הפוגם בקדושת הברית. נראה

בסייעתא דשמיא, לבאר כדלהלן:

הנה, "ערבה", עולה בגימטריא 277,

וכמו כן, "זרע", עולה בגימטריא 277⁴¹.

אומר להם, ולי מה אתם שואלים, אָמְרוּ לבעל הלשון - שהוא עומד כאן והורג ברומי".

³⁷ חיברו גם כן, הגה"ק, מרנא ורבנא, המקובל הא-להי, רבי רפאל משה אלבאז זיע"א.

³⁸ בהקדמת המחבר, עמוד ו'.

³⁹ "זוהר הקדוש", כרך ב', דף קנ' ע"ב.

⁴⁰ חזיר, גימטריא 225,

כלב, גימטריא 52,

$277 = 52 + 225$.

זרע, גימטריא 277.

⁴¹ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה

קודם "חבטת הערבה", וז"ל:

"למען מצוות הערבה, אשר מספרה עולה עזר, ומספר זרע,

והנה, ה"ערבה", צורתה כצורת שפתיים⁴².
וכמו כן, ה"ערבה", אין בה לא טעם ולא ריח⁴³.
ואפשר, דהדבר בא להורות לנו, את עניין ה"ענווה",
דכידוע⁴⁴, "תועבת ה' פל גבה לב" -
וכל יסוד ה"לשון הרע", בא מכוח הגאווה שיש באדם,
וכשנופל האדם בזה, סופו לפגום בקדושת הברית, הנקראת גם כן "תועבה",
וכדמצינו בפרשת העריות⁴⁵,
ולפיכך, העצה לזה, היא בחינת "ערבה", שינהג האדם בעצמו במידת הענווה -
וממילא, יקדש את שפתיו, הדומים בצורתם לצורת הערבה, וידבר בהם דברי
תורה וקדושה, ולא ח"ו דברי לשון הרע -
ואזי, יזכה ל"זרע קודש", על ידי שהוא זוכה ומקדש את עצמו.

ז. כתב⁴⁶ הכהן הגדול מאחיו, מרנא ה"חפץ חיים" זיע"א, וז"ל:

"כְּמוֹ שְׂיָדוּעַ, שְׁחֻטָא הַנְּחָשׁ, הִיָּה הָעֵקֶר עַל יְדֵי לְשׁוֹן הָרֶע,
שְׂדֵבֵר לְשׁוֹן הָרֶע עַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,

תעשה ברחמיך, עזר, לזרע שלי,

ויהיו כל זרעי, זרע ברך ה'."

⁴² וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה
קודם "חבטת הערבה", וז"ל:

"ותכפר לנו, על מה שחטאנו בפינו ובשפתינו, בכל דיבור אסור,

כי ערבה, דומה לשפתיים".

⁴³ ויקרא רבה, פרשה ל', יב'.

⁴⁴ משלי, טז' - ה'.

⁴⁵ פרשת "קדושים", פרק כ'.

⁴⁶ פתיחה להלכות לשון הרע ורכילות, בספרו הקדוש "חפץ חיים".

שְׁאָמַר, מִן הָאֵילָן הִזָּה אֶכֶל - וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם.

וְעַל יְדֵי זֶה, פָּתַח אֶת חֲנֹה. כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חַז"ל (שבת, קמוי ע"א), יָבֵא נְחֹשׁ עַל חֲנֹה, וְהִטִּיל בָּהּ זֶהֱמָא' -

הָרִי, שְׁגָרָם גְּלוּי עֲרִיּוֹת -

וְגַם מֵיִתָּהּ לְכָל הָעוֹלָם, הָרִי שְׁפִיכוֹת דָּמִים.

וְעַל יְדֵי זֶה, גָּרַם לְאָדָם הָרָאוּשׁוֹן וְחֲנֹה לְעֵבֶר עַל רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וּמִמֵּילָא, זֶה הַמְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרָע, אוֹחֵז בְּמִדְתּוֹ, הַמְשַׁחֲתֵת לְבָרִיאת הָעוֹלָם.

והיינו:

שחטא אדם הראשון, שאותו אנו מכנים בְּשֵׁם "קדושת הברית" -

והוא, עיקר תפקידינו בזה העולם,

נגרם, ונסבב, על ידי לשון הרע.

והוא ממש כדברי רבינו ה"עדרן מקדס" זיע"א -

שהפוגם בלשונו, סופו שיפגום ח"ו בבריתו.

ובסייעתא דשמיא, נראה לבאר בזה, לאור דברי רבותינו זיע"א:

שְׂזוּהִי מַעֲלָתָן שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, בְּרִית הַמִּילָה וּבְרִית הַלְשׁוֹן,

שְׁפֹן, בְּשִׁנְיָהֶם יֵשׁ כּוֹחַ הוֹלְדָה וְהַמְשָׁכָה,

בְּמִקּוֹם הַמִּילָה, יֵשׁ כּוֹחַ הוֹלְדָה, וּכְבִידוּעַ,

וּבְלִשׁוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם, יֵשׁ כּוֹחַ הוֹלְדָה -

שְׁהוּא, הוֹלְדָת דְּבָרֵי תוֹרָה, וּכְנִגְדָם הוֹלְדָת דְּבָרֵי אֲסוּר כְּלִשׁוֹן הָרָע רח"ל.

ובפרט, שמצינו ב"ספר יצירה" (פ"א מ"ג):

שברית המעור מכוונת כנגד ברית הלשון.

דהיינו:

שמבנה גוף האדם מחולק לשניים, חלק עליון וחלק תחתון,

החלק העליון שבאדם, הוא החלק הרוחני,
והחלק התחתון שבו, הוא החלק המעשי.
ותפקיד האדם, הוא, לקדש את שני חלקי גופו,
את חלק הרוח, הקשור בדיבור. ואת חלק המעשה, הקשור במילה.
ולפיכך, נתן להם הקב"ה לישראל, קודם גאולתם, ב' מצוות להתעסק בהם,
דם פסח ודם מילה:

דהנה, "פסח", הוא מלשון "פה סח", המורה על ענין דבור דברי תורה -
ולא ח"ו דברי אסור פלשון הרע רח"ל,
שעל ידי שיקדשו את פיהם, ממילא, יקדשו את בריתם.

ח. ובזה, יבואר אל נכון, המעשה דרבי ינאי, והמעשה דרבי אלכסנדר, הנאמר בתהילים (לד', יג' - טו'), "מי האיש החפץ חיים, אהב ימים לראות טוב. נצר לשונך מרע, ושפתך מדבר מרמה. סור מרע, ועשה טוב, בקש שלום, ורדפהו", כד פירושו:

"מי האיש החפץ חיים" - בעולם שכולו טוב, שיזכה לעולם הבא, ולא לדינה של גיהנם,

"סור מרע" - התרחק כמטחוי קשת מדיבור לשון הרע -

והוא אומרו, "נצר לשונך מרע, ושפתך מדבר מרמה",

"ועשה טוב" - תדבר בפיד דברי קדושה, וממילא, תזכה לשמור ולתקן - את אות ברית בקודש.

ולפיכך, נתפעל רבי ינאי, ממאמרו של אותו רוכל,

וכן היתה הכרזתו של רבי אלכסנדר, להמון העם:

לשון הרע, אינו פועל ומשליך, רק על האדם המדובר,

לשון הרע, הינו פועל ומשליך, אף על האדם המדבר,

כי בשעה שהאדם מדבר לשון הרע, הוא פועל ומשליך, הוא פוגם והולך, באות
ברית קודש -

ואזי, ח"ו, נידון בצואת כלב רותחת.

ובזה, נוכל להבין, את מאמר רבותינו ז"ל⁴⁷ :

"כל המספר לשון הרע ... ראוי להשליכו לכלבים".

דלכאורה, יש להתבונן, מהו הלשון "ראוי",

והלא, יותר נכון היה לומר "צריך".

ולהמבואר, אפשר,

דמחמת שסופו של אדם זה לפגום בבריתו ח"ו,

והפוגם בבריתו, נידון בצואת כלב רותחת,

לפיכך, אמרו רבותינו ז"ל, "ראוי" בדווקא -

והיינו, רמז לדבר, על שם סופו.

ט. במסכת שבת (לג' ע"א, וע"ב) מצינו :

"סימן ללשון הרע, אסכרה,

תנו רבנן, אסכרה באה לעולם ... על לשון הרע".

ולקוצר עניות דעתי, מתחילה חשבתי לבאר, שלפיכך נפטרו תלמידי רבי עקיבא,

ב"מיתה רעה" זו כ"אסכרה",

ולא העליתי על דעתי - לעלותם בכתבים, מחמת שתנאים קדושים הם,

עד שמצאתי תנא דמסייעא לי, והוא⁴⁸ רבינו המהרש"א זיע"א, שכתב בעניין

מיתתם של תלמידי רבי עקיבא, וז"ל :

"ואמרו, שמתו במיתת אסכרה,

⁴⁷ פסחים, קיח' ע"א. מכות, כג' ע"א.

⁴⁸ בחידושי אגדות, יבמות, סב' ע"ב.

**דאפשר, דכל אחד דיבר לשון הרע, והיה מספר בגנות חבירו,
וסימן ללשון הרע, אסכרה".**

ולאור המבואר בדברינו, נראה לבאר בסייעתא דשמיא :

שטעם הדבר, שלא נפל רבי עקיבא ברוחו, לאחר פטירתם של כד' אלף תלמידיו,
ב"מיתה רעה",

הוא, מחמת שידע רבי עקיבא, שהמדבר לשון הרע, סופו לפגום ח"ו באות ברית
קודש -

ומכיוון שהיו אותם התלמידים, עסוקים וטרודים בתורה הקדושה, ריחם עליהם
הקב"ה, ולקחם ב"מיתה רעה" -

"מיתה רעה", המלנה ברחמים רבים -

כי מוטב שילקחו לבית עולמם, בקיצור ימים ושנים, ממה שיפגמו ח"ו.

ל. יזכינו ה' יתברך, לדבוק "הדק היטב - היטב הדק", בקדושת הפה והלשון,

שנזכה, לדבר בפינו דברי תורה וקדושה,

שנזכה, לבלום ולחסום את פינו ולשונינו, מדברי לשון הרע ורכילות,

ובכך, נזכה, להתקדש ולהטהר בקדושת הברית -

ונזכה, לתקן את עיקר תיקון חיינו בזה העולם, בשלימותו. אמן.